

Kampkerkhof Sandbostel

De militaire sovjet autoriteiten hebben in de zomer van 1945 op het kerkhof van Sandbostel een gedenksteen geplaatst voor de daar begraven krijgsgevangenen uit Sovjet Unie. In 1949 werd dit kerkhof opnieuw ingericht. Hierbij werden de rijen met graven van de doden uit de Sovjet Unie bovengronds op een belangrijk kleinere oppervlakte in massagraven bijeengebracht. Op initiatief van de gemeente Bremervörde en het ministerie van binnenlandse zaken van Nedersaksen werd in 1956 dit gedenksteen opgeblazen in verband met een meningsverschil over het opgegeven aantal gestorven gevangenen. In hetzelfde jaar werd de herbegraving van bijna 3.000 concentratiekamp gevangenen op het kerkhof van Sandbostel afgesloten. De stoffelijke resten van andere krijgsgevangenen dan die uit de Sovjet Unie zijn grotendeels naar hun vaderland overgebracht. De stoffelijke resten van de Italianen zijn overgebracht naar het Italiaanse ereveld in

Hamburg-Öjendorf. Nu zijn er nog ongeveer 170 graven op het kerkhof Sandbostel van gevangenen uit Polen en Joego-Slavië. Alsmede onbekende krijgsgevangenen

De nationale organisaties van krijgsgevangen veteranen en de organisaties van nabestaanden van concentratiekamp gevangenen, maar vooral de Internationale Vriendenkring Neuengamme hebben zich bijzonder daarvoor ingezet dat de geschiedenis van Stalag X B niet in de vergetelheid geraakt en dat de begraafplaatsen van de doden van Sandbostel op waardige wijze in stand worden gehouden. Voor het onderhoud was sinds 1946 het land Nedersaksen verantwoordelijk. Sinds 1973 wordt het kerkhof in opdracht van dit land door de gemeente Sandbostel onderhouden.

Foto: Andreas Ehresmann, 23-09-2004 (Documentatie- en herinneringscentrum Kamp Sandbostel (DGLS)).

Documentatie- en herinneringscentrum Kamp Sandbostel.

In 2005 heeft de stichting Kamp Sandbostel een deel van het toenmalige kampterrein verworven met negen historische gebouwen. In 2007 werd met het veilig stellen en in 2008 met het de sanering van het stelsel van gebouwen begonnen. In 2007 werd in een gebouw van na de oorlog een provisorisch documentatiecentrum ingericht. In de komende jaren wordt een nieuw ontworpen permanente tentoonstelling ingericht over de geschiedenis van het krijgsgevangenenkamp en het opvangkamp voor concentratiekamp gevangenen als ook over de ingewikkelde geschiedenis van de tijd hierna. *Foto: Heinz Glier, 1955 (DGLS).*

Documentatie- en herinneringscentrum Kamp Sandbostel.

Memoriaal | Nederlands

Het kamp Sandbostel

Met de Duitse inval in Polen begon in september 1939 de tweede wereldoorlog. Tot de op Duits grondgebied gebouwde krijgsgevangenkampen behoorde ook het kamp Stalag X B – het centrale troepenkamp in de verdedigingssectie X (Hamburg) – in Sandbostel. Tot de eerste krijgsgevangenen die in dit afgelegen kamp, in een veengebied tussen Elbe en Weser gelegen, aankwamen, behoorden enkele duizenden Polen. Tot het einde van de oorlog in 1945 werden hier honderdduizenden mensen uit veel landen in de wereld gevangen gehouden: krijgsgevangenen, voornamelijk uit België, Frankrijk, Engeland, Joego-Slavië, Polen en gevangenen uit de Sovjet Unie-, Italiaanse militaire geïnterneerden, leden van de Britse koopvaardij, deelnemers aan de opstand in Warschau in 1944 en tenslotte ook ongeveer 10.000 concentratiekamp gevangenen. Sommige gevangenen bleven slechts enkele dagen in het kamp, andere meerdere jaren.

De krijgsgevangenen werden op veel plaatsen ingezet bij de Noord-Duitse oorlogsindustrie. Duizenden gevangenen stierven door honger, besmettelijke ziektes, uitputting en geweld. In het bijzonder had dit in de winter van 1941/1942 betrekking op de krijgsgevangenen uit de Sovjet Unie als ook in april en mei 1945 op de gevangenen van het concentratiekamp Neuengamme en haar buitenkampen, die naar Sandbostel werden vervoerd. De doden zijn begraven op een kerkhof ongeveer twee kilometer ten oosten van het kamp. Hun aantal staat nu nog niet definitief vast. De schattingen variëren van 8.000 tot 50.000 doden.

Het Britse leger bevrijdde het kamp op 29 april 1945. Eind mei 1945 heeft dit leger een deel van het kamp afgebrand in verband met een tyfus epidemie. Vanaf juni 1945 tot 1948 werden enkele duizenden leiders van de SS en NS hier geïnterneerd. Gedurende de jaren 1952 tot 1960 diende het deel van het kamp dat nog bruikbaar was, als doorgangskamp voor jeugdige vluchtelingen uit de DDR. In 1974 werden die delen van het kamp die nog niet voor de landbouw werden hergebruikt, tot deel van het "bedrijventerrein Immenheim" bestemd. De 23 in feite behouden gebleven gebouwen van het kamp Stalag X B staan voor een belangrijk gedeelte sinds 1992 onder monumentenzorg.

Foto's: onbekend, ongedateerd (Het internationale Rode kruis in Genève, Zwitserland); Andreas Ehresman, 11-06-2007 (Documentatie en herinneringscentrum Kamp Sandbostel); onbekend, 2003 (Kadaster Bremervörde).

Openingstijden van het herinneringscentrum

Van maandag tot vrijdag van 09.00 tot 15.00 uur.
De toegang is gratis.
Het buitenterrein van het centrum is altijd vrij toegankelijk.

De bibliotheek en het archief van de geschiedenis van Stalag X B kunnen na voorafgaande afspraak, gebruikt worden van maandag tot vrijdag van 09.00 tot 15.00 uur.

Foto's cover: onbekend, 2003 (Kadaster Bremervörde) Foto (deelfoto): Andreas Ehresmann, 11-06-2007 (Documentatie- en herinneringscentrum Kamp Sandbostel). | [Vertaling XXXXXX XXXXXX](#) |

Adres:

**Dokumentations-
und Gedenkstätte Lager Sandbostel**
Grefststraße 3
27446 Sandbostel
Tel. 04764-810 520 | Fax. 04764-810 521
www.stiftung-lager-sandbostel.de
E-Mail: info@stiftung-lager-sandbostel.de